

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De foro competendi. Titulus II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

De foro competenti.

Titulus II.

S V M M A R I A.

- 1 Citatus, ex aliena iurisdictione, ad iudicem, tenetur venire, & ante reliquas exceptiones omnes de incompetencia fori obijcere.
- 2 Actor sequi debet forum rei, qui si pluribus locis sortitur forum, spectabit ad actorem electio.
- 3 Fallit in diffamata civiliter vel criminaliter.
- 4 Secundo fallit in scholare Conuento.
- 5 Recursus in causis ecclesiasticis ad iudices laicos est prohibitus & recurrentium poena.
- 6 Reus sortitur forum multis modis & pro ratione domicilij.
Domicilium duplex est, naturale.
- 7 Accidentale.
- 8 Laicus pluribus locis potest habere domicilium.
- 9 Clericus secularis habens beneficium requirens residentiam sortitur ibi domicilium.
- 10 Pralati regulares sortiuntur domicilium loci pralature sue.
- 11 Monachus sortitur domicilium in loco sui monasterij.
- 12 Domicilij forus concurrunt cum quolibet foro.
- 13 Reus secundo sortitur forum ratione rei immobilis.
- 14 Quando agitur de titulo beneficiati, aut de iuribus ecclesie, actor exclusa optione cogitur agere coram episcopo in cuius diocesi situm est beneficium.
- 15 Quoties notorie constat de dominio vero & pleno ecclesie in rebus prophanis immobilibus in iudicium deductis, adiri potest à laico contra laicum iudex ecclesiasticus.
- 16 Reus sortitur forum tertio ratione contractus in loco contractus, necnon in loco destinatae solutionis.
- 17 Hares ex contractu defuncti conuentus sequitur forum defuncti, nec potest proprium priuilegium allegare, nisi sit clausum in corpore iuris.
- 18 In alio competit heredi exceptio ut ibi conueniatur, vbi est maior pars hereditatis, vel in loco domicilij heredis.
- 19 Is qui pro herede vel possessore bona hereditaria possidet, vbi conueniatur.
- 20 Reus sortitur forum quarto ratione delicti in loco delicti, ac in loco in quo accusatio fuit inchoata.
- 21 In loco vbi plurimum conuersatur.
- 22 Ac etiam in loco domicilij.
- 23 Mandatario in delicto non datur dilatio ad consulendum mandantem.
Fallit in mandatario conuento de delicto commissio causa & occasione contractus.
- 24 Exempti quantumcunque gaudeant exemptione, nec non priuilegiati, ut non nisi sub vno certo iudice de se conquerentibus respondere teneantur, si contractus sit imitus, maleficium sit factum, in loco non exempto, & res non exempta de qua agitur, rite possunt ratione contractus delicti, rei coram locorum ordinariis, si ibi reperiantur, conueniri.
- 25 Ex decretis Conc. h. Trid. in causis mercedum, & miserabilium personarum, clerici seculares, aut regulares extra monasterium degentes, quomodolibet exempti, etiam si certum iudicem à sede apostolica in partibus deputatum habeant, in alijs vero, si ipsum iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs tanquam in hoc ab ipsa sede delegati conueniri, & ad debitum soluendum compelli possunt.
- 26 Reus sortitur forum quinto ratione submissionis, ac ratione renunciationis priuilegij fori.
- 27 Reus sortitur forum sexto ratione communis patrie, Roma, id est, vbi cunque est Papa, quilibet potest conueniri, si ibidem reperiat, tam laicus in causis spiritualibus, quàm clericus.

- 28 Idem dicendum in Imperatore vt vbicunque sit, dummodo locus sit sibi subiectus, censeatur Roma.
- 29 Limita, quia si ex iusta & necessaria aut probabili causa venit Romam, competit ei personale ius reuocandi domum, data nuda cautione penali iudicio sibi coram suo ordinario.
- 30 Ista exceptio reuocandi domum debet proponi ante litem contestatam.
- 31 Ius reuocandi domum non competit quando quis Roma contraxit, vel deliquit, exceptis legatis qui licet Roma contraxerunt, dummodo ante legationem, non compelluntur se Roma defendere.
- 32 Ii quibus competit ius reuocandi domum, possunt Romam reconueniri.
- 33 Legati à ceteris differunt, quia hi in eo solo priuilegio reuocandi domum vtuntur, quod in ciuitate sua vel certe intra prouinciam suam contraxerint, Legati vero in omnibus, dummodo non contraxerint tempore legationis.
- 34 Cessat ius reuocandi domum in causis celeritatem desiderantibus.
- 35 Viduarum cause non spectant ad iudicem ecclesiasticum, sed ad iudicem secularem.
- 36 Clericus & laicus debitores debent conueniri coram episcopo quando obligatio est indiuidua.
- 37 Obligationes quenam sint diuisua vel indiuidua suse explicatur.
- 38 Clericus & laicus si simul delinquant, ad quem pertinet cognitio & punitio.
- 39 Laici, eum qui iurisdictioni seculari vel ecclesiastica preest, dignoscitur suum possunt iudicem constituere, exceptis feudalibus & spiritalibus causis.
- 40 Clerici, in iudicem non suum, nisi forte sit persona ecclesiastica, & episcopi voluntas accedat, consentire non possunt.
- 41 Laicum non possunt sibi constituere iudicem ex prorogata iurisdictione, in his que sunt iurisdictionis contentiosa, sed possunt proro-

- gare iurisdictionem eius voluntariam.
- 42 Episcopus causam civilem clericorum potest laico delegare.
- 43 Iudices debent habere notarium publicum aut duos idoneos viros qui acta iudicij excipiant.
- 44 Acta omnia intelliguntur esse publica, eo ipso quod sunt facta prasente iudice & tabellione.

PRÆMITTIT ante omnes alios actus iudiciorum de foro competenti, quia ex aliena iurisdictione ad iudicem ꝑ vocatus tenetur venire, l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. & c. l. si quis ex aliena ff. de iud. gl. mag. in c. si episcopus 3. quest. 2. in verb. conuocari & ibi Can. & in initio litis non modo ante litem contestationem, sed ante reliquas exceptiones omnes de incompetencia fori obijcere, l. fin. C. de except. & ibi DD. gloss. in c. exceptionem in verb. in dilatorijs eod. cap. cum inter monasterium & Bart. in l. quidam consulebant de re iud. gloss. fin. in cap. exceptionem de probat. alioquin videretur in iudicem consensisse, l. sed et si suscepit ff. de iud. nisi euidens sit citationem non tenere vt in casibus cumularis per gloss. in c. si episcopus in verb. conuocari 3. quest. 2. Zab. in clem. 2. in 3. q. vi lit. pend. & c. dicentes tutius esse, quod vadat allegaturus suum priuilegium, vel appellaturus, si eum grauauerit, siue se pronunciet esse incompetentem, quia nulla speratur alia definitiua, c. significantibus de offic. deleg. & ibi Can. siue competentem, licet hoc casu sit mere interlocutoria, Franc. in c. cum cessante n. 28. de appel. gl. fin. in fine in auct. habit. a C. ne filius pro patre Bald. conf. 44. n. 6. vol. 3. Gail. obs. 130. n. 9. lib. 1. & est appellandum in scriptis, & inferendæ causæ grauaminum nominatim, Bald. d. conf. 44. nu. 6. vol. 3. Mys. obs. 35. cent. 3. non videretur in iudicem consensisse, qui edicti sibi genus actionis apud eundem iudicem considerat, l. non videretur ff. de iud. Forus est exercendarum litium locus, c. forus de verb. signif.

Gg 3. l. pen.

1. pen. versic. final. ff. de iust. & iur. forum in neutro genere ponitur pro territorio cuiuscunque Episcopi, vel iudicis, & ita tota diœcesis censetur de foro episcopi. c. 2. §. statuto de Constit. in 6. c. cum episcopus de off. ord. in 6. l. pupillus §. territorium ff. de verb. signif. c. omnes Basilica 16. quæst. 7. extra quod impune episcopo non paretur, d. ca. 2. §. statuto l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. Quilibet conueniri debet coram suo iudice, clericus coram suo episcopo, cap. 1. hoc tit. c. 1. gl. iust. xj. quæst. 1. laicus coram suo magistratu sæculari, cap. ex parte de alien. iud. mut. caus. fact. c. experientia & c. seq. xj. quæstio. 1. gl. mag. probans vtramque dictum xj. quæst. 7. in summa & ibi Can. Butr. ponens vtramq. regu. cum licet. in c. significasti num. 18. hoc tit. & ibi Can. latius dictum est supra titul. de iud. Actor
2 debet sequi forum rei in causa ciuili, c. si clericus c. cum sit general. hoc tit. l. iuris ordinem C. de iurisd. omn. iud. l. fin. C. vbi in rem actio & c. etiam si vt fideiusor conueniatur, Bald. in l. cum Archimedoram. C. vt in poss. leg. & c. Myns. obs. 5. cent. 2. & criminali, l. in criminali C. de iurisd. omn. iud. qui si in pluribus locis sortiatur forum, spectabit ad actorem electio fori, in quo eum conueniat, l. fin. C. de iurisd. omn. iud. l. fin. C. de prescript. long. temp. l. 2. §. 1. vers. omnes autem ff. de iud. gloss. fin. in fine in l. final. C. vbi in rem actio & c. & ibi Bald. numer. 5. & locus erit præuentioni, l. incol. 1. & 2. ff. ad municip. Fel. in c. cum M. num. 15. de Constit. l. qui postea ff. de iud.
3 Fallit in ¶ diffamato ciuilitè vel criminalitèr quid diffamatorem (qui in causa principali partes actoris inuitus sustinere cogitur) coram iudice suo, nempe diffamati, conuenire potest, & causam traductionis & diffamationis sub pœna impositionis perpetui silentii deducere. l. Titia & ibi Bart. nu. 1. 2. & 8. ff. de accus. l. si ea C. de iis qui accus. non poss. l. si eo temp. C. de remiss. pign. Faber in §. retinenda numer. 35. insit. de interd. DD. in l. diffamari C. de ingen. & manumiss. Gail. obserua. 9. & 2.

seqq. lib. 1. Secundo fallit ¶ in scholare conuenio, cui datur electio fori, an velit coram episcopo vel rectore conueniri, auth. habita C. ne filius pro patre. Is qui causam suam criminalem vel ciuilem sine cœlesti oraculo, in vetito vocauit examine, siue per modum ordinarii l. belli, siue per modum executionis, lite contestata, actor propositi negotii actione multatur; reus pro condemnato habetur, non ipso iure, sed per sententiam. l. in criminali C. de iurisd. omn. iud. & ibi gl. in verb. habeatur in fine & ibidem Bald. c. inoluta & ibi gl. 1. cum c. seq. xi. quæst. 1. c. si diligenti hoc tit. & ibi gloss. Recursus ¶ in causis ecclesiasticis ad iudices laicos est prohibitus, cap. qualiter & quando ibi post gl. fin. DD. de iud. recurrens singularis persona est ipso iure excommunicatus: c. nouerit c. grauem de sentent. excommun. in bulla Cœna Domini §. 16. capitula vero & conuentus ipso facto suspensionis & interdicti sententiam incurrunt, Martinus Papa V. in const. sua edita Cal. Februarii Pontif. anno xj. & committunt sacrilegium, Caietanus in summa in verb. excommunicatio cap. 30. & seqq. causam ipsam & omne ius quomodolibet competens eo ipso perdunt penitus & amittunt: l. in criminali C. de iurisd. omn. iud. & c. Martinus V. in Const. sua edita Cal. Februarii Pontif. anno xj. ac beneficiatus qui contra prælatum suum in foro sæculari de rebus spiritualibus deponit quæstionem, ab ecclesia per sententiam perpetuo est abscondendus; cap. grauem de excess. prælat. antiquissima consuetudo nonnullarum prouinciarum de qua testantur Conarr. pract. quæstio. cap. 35. numer. 3. Nauarr. in manuali c. 27. num. 70. Menoch. de reuinen. possib. remed. 3. n. 356. & seq. Pet. de Aucudano in tract. de exequiis mand. regum, libro primo, cap. primo, numero 32. Est improbata sacrisque canonibus inimica, quia clericos iurisdictioni laicorum supponit, d. cap. qualiter & quando & ibi

ibi Abb. num. 7. de iud. Marian. Socin. in cap. si quis clericus num. 24. & in cap. sane num. 10. de foro compet. Rot. decis. 10. de consuet. in antiq. cap. sacerdotibus xi. quest. 1. & laici sunt inferiores iudicibus ecclesiasticis, cap. denique 96. dist. Clem. Romani de iure iur. cap. soluta de maiorit. & obed. dixi supra tit. de iud. §. nullum redditur in fine. Dicitur autem recursus fieri, quando obtinentur inhibitiones & mandata, aut præcepta contra prælatos, & iudices ecclesiasticos; quæ præsumuntur emanata ad instantiam recurrentis, Bart. in d. l. de pupillo §. si quis ipsi pratori ff. de nou. oper. nuntiat. quando non constat nisi de interesse illius tantum; sed si plures habent interesse, tunc præsumptio est æquiuoca, & contra vnum non potest deueniri ad relaxationem censurarum; Gregorius xv. decisione 96. Rot. Farin. decisione 195. numero 5. part. 2. l. duo sunt titij ff. de testam. tur. las. in l. quoties in stipulationibus ff. de verb. oblig. & non dicitur recursus, quando inuocatur iudicium laicorum nudum auxiliium ad defendendam propriam possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis propria etiã auctoritate defendere potest, Paris. consvlt. vol. 4. Arch. decis. 36. de appell. Certi sunt casus in quibus laici iurisdictionem habent intra ecclesiam, notati per glo. in c. principes 23. quest. 5. & ibi Can. Franc. Marc. quest. 1087. nu. 2. p. 1. Ad effectum conseruationis priuilegiorum, non est licitum recurrere ad iudices laicos, sed debet priuilegiatus recurrere ad conseruatores, & ad iudices ecclesiasticos vsque ad Papam, c. nullus de iure pat. c. qualiter & quando de iud. & ibi Bell. vers. 1. queritur Put. numero secundo, Imol. numer. 3. Ioann. de Auen. numer. 1. in fine Alex. cons. 8. sub nu. 2. vers. quinimo vol. 1.

6 Reus sortitur † forum multis modis enumeratis per Bellam. in cap. sane 7. quest. hoc

titul. 1. ratione domicilij, quod est duplex Naturale siue originis propriæ in qua spectatur dies puerperij non conceptionis, l. eius 1. ff. ad municip. vel paternæ, l. filios l. origine C. de municip. & orig. lib. 10. Nam filius familias ciuitatem ex qua pater naturalem originem ducit non domicilium sequitur, l. assumptis §. filius ff. ad municip. facit ciuem, datur sine habitatione, l. ciues C. de incol. & e. lib. 10. l. 1. & l. incola. la. 1. ff. ad municip. est immutabile, nisi locus subijciatur aratro, cap. postulasti & ibi Felin. numer. 2. hoc titul. Gail. obs. 36. lib. 2. numer. 5. assumptis ff. ad municip. perditur per desertionem, & habitationem extra prouinciam, si non participat de muneribus & honoribus, l. prouinciales ff. de verb. signif. l. in adoptione & ibi gloss. in verb. non mutatur C. de adopt. Bald. in auth. sed omnino post num. 35. & 36. C. ne vxor pro marito Cesar. decisione 15. de probat. qua est Rota diuers. decis. 327. part. 1. per matrimonium carnale, quia vxor sequitur forum viri. l. cum quadam puella ff. de iuris. omn. iud. l. exigere ff. de iud. l. fin. vers. item rescripserunt 2. ff. ad municip. non per dispensationem, l. ea que ff. ad municip. neque per matrimonium spirituale quia factus est canonicus sæcularis, cap. postulasti hoc tit. & ibi Felin. sub num. 2. aut regularis, vel monachus, c. cum nullus §. fin. & ibi gl. fin. de temp. ord. & qual. & c. in 6. Felin. in c. dilectus el. 2. post nu. 8. de rescript. Accidentale † quod constituitur, non nuda contestatione, sed re & facto, id est animo perpetuo habitandi & habitatione, l. domicilium l. fin. vers. item rescripserunt 4. ff. ad municip. & c. Fel. in d. c. dilectus el. 2. n. x. & seq. Gail. obs. 35. n. 3. & 7. lib. 2. Greg. xv. decis. 279. n. 11. & seqq. & ibi annor. sine aliqua inspectione temporis, l. eius §. celsus §. ad municip. l. pupillus §. incola. ff. de verb. signif. Pan. in c. fin. n. 8. de parochijs & c. Rot. diuers. decis. 105. 150. part. 2. est mutabile, l. incola. 2. l. domicilium l. nihil ff. ad municip.

municip. *Gail. obs.* 55. & 36 n. 4. lib. 2. sola domus possessio, quæ in aliena ciuitate comparatur domicilium non facit, *l. libertus § 1. vers. sola ratio & §. fin. vers. sola domus ff. ad municip. pro- ut neque possessio sola maioris partis bonorum in loco, l. ciues & ibi gloss. pen. C. de incol. lib. 10. Host. in c. dilectus el. 2. n. 6. & ibi Butr. num. 15. de rescript. l. 2. C. vbi senat. vel. Clar. & c. Greg. xv. decis. 279. num. 5. & 6. dominus quoque loci, aut vicarius in temporalibus perpetuus, non est loci ipsius ciuis, *Butr. in c. ex parte num. 4. de Cleric. egrot. vel. debil. Grammat. decis. 103. nu. 111. Greg. xv. decis. 279. num. 8. & seqq. in scholaribus requiritur decusus decem annorum, quia veniunt causa studendi & non constituendi domicilium, l. 2. C. de incol. lib. 10. & de alibi gestis, in loco studij non possunt conueniri, *Pan. in c. quod clericus num. 8. & 5 hoc tit. laicus pluribus † in locis potest habere domicilium, si vtroque ita se instruxerit, vt non ideo minus apud alteros se collocasse videatur, l. Laico & l. seqq. §. fin. versic. Iurisprudētibus ff. ad municip. ac potest quis esse sine domicilio, vt si eo relicto iter faciat, quærens quo se conferat, l. eius qui 2. §. Celsus. ff. ad municip. Clericus sæcularis habens beneficium † requirens residentiam, sortitur ibi domicilium, secus si non requirat residentiam, *cap. dilectus filius el. 2. & ibi gl. in verbo domicilium de rescript. & ibi late Felin. num. 1. & seqq. Felin. in c. postulasti sub num. 1. hoc tit. si plura habeat beneficia requirentia residentiam, dicitur habere plura domicilia, si omnibus æqualiter deseruiat, secus si altero deseruiat per vicarium, c. primatus 71. dist. & ibi gloss. fin. cap. quoniam & ibi gloss. 1. 21. quest. 2. gloss. 1. in cap. quia in tantum de prob. Prælati † regulares sortiuntur domicilium loci prælaturæ suæ & extra monasterium non possunt dici habere domicilium: cum ex vi professionis teneantur ad stabilitatem, *Innoc.*****

*in cap. vxore in gloss. super verb. exempta vers. item in casibus & ibi Ioan. Andr. vers. item ratione possessionis de priuileg. Monachus † sortitur domicilium in loco sui monasterij, quod durat donec in eo perseverat, & finitur per translationem in aliud monasterium, c. cum nullus §. fin. de temp. ord. in 6. Pan. in cap. fin. sub num. 2. hoc tit. Forus domicilij ordinarius † est concurrens cum quolibet foro, l. heres absens §. fin. ff. de iud. c. dilecti & Fel. in c. fin. n. 23. hoc tit. facit aliquem subditum, *Clem. 1. & ibi glo. in verbo subditus hoc tit. Gail. obser. 15. de pignorat. n. 2. & seq. & num. 7.**

Secundo † ratione immobilis rei, nam pro fundo qui est in ciuitate Ultraiectiona, datur optio actori, an velit conuenire forensem actione reali, vel mixta, aut scripta in rem, non mere personali, in loco rei sitæ, *gloss. in l. forma in verb. leuari ff. de censib. & ibi Bart. c. sane & ibi gl. fin. c. si clericus hoc tit. Pan. in c. fin. sub num. 43. hoc tit. vel in loco domicilij ipsius forensis, c. dilecti & ibi post gloss. Pan. nu. 10. Pan. in cap. sane num. 4. hoc tit. & ibi Can. glo. fin. in l. fin. C. vbi in rem actio & ibi DD. in actione reali pro re mobili non sortitur quis forum ratione rei *gloss. in l. fin. C. vbi in rem actio & c. Franc. Marc. quest. 1087. num. 3. part. 1. nisi sit permanens in loco, Pan. in c. fin. sub n. 43. hoc tit. Quando agitur de † beneficio puta de titulo † beneficiati; an sit intrusus, vel non, vel disputatur de iuribus ipsius ecclesiæ, actor exclusa optione compellitur agere coram episcopo, in cuius diocesi situm est beneficium, *Felin. in c. dilectus filius el. 2. nu. 9. & 10. de rescript. glo. 1. in cap. quia in tantum vers. & coram vno episcopo conuenietur tantum de his que ad vnam pertinent ecclesiam de prob. ratio diuersitatis est, quia vbi agitur actione reali de rebus prophanis, quod reus magis conueniatur in loco rei, quam in loco domicilij, concernit solum commoditatem, & interesse***

esse patrimonium, in causa beneficii agitur de concernentibus officium ipsius episcopi, cuius interest scire de canonica institutione clericorum in subiectis sibi ecclesijs, c. ordinarii de offic. ord. in 6. & ad eundem cura de dotibus ecclesiarum conseruandis spectat.

16 c. 1. & ibi not. de relig. domib. Præterea ꝑ quando notorie constat de dominio vero & pleno ecclesiæ in rebus prophanis immobilibus in iudicium deductis, adiri potest etiam à laico contra laicum iudex ecclesiasticus qualicumque agatur actione reali, vel etiam actione personali ex re seu pro re, quia res huiusmodi immobiles eodem gaudent fori priuilegio, quo ipsæ personæ ecclesiasticæ; item quando constat res immobiles esse ipsius clerici, qui potest laicum super eisdem rebus coram iudice ecclesiastico conuenire, c. si clericus & ibi Marian. Socin. num. 15. assertit dari huiusmodi priuilegium de foro compet. Pan. sub num. 12. vers. 3. membro principali Butr. num. 2. & sub num. 9. vers. sed cessantibus his qualitatibus, Innoc. Collect. Ioan. de Auend. num. 2. Io. de Imol. num. 2. contra Host. & Ioan. And. aliter sentientes Ludou. Bolog. ad cons. Ioan. de Auend. 8 num. 7. in fine & numer. 8. sed si laicus res suas proprias assenerat, debet ad laicum iudicem trahi. d. c. si clericus, Tertio fortitur ꝑ forum ratione contractus, in loco contractus, l. haeres absens ff. de iud. c. fin. hoc tit. c. 1. §. contra-hentes hoc tit. in 6. Bald. in l. si post perfectam num. 3. C. de euict. quo nomine venit omnis obligatio, l. omnem ff. de iud. ac quasi contractus, d. l. haeres absens §. 1. & seqq. etiam si inuitus fuerit pro procuratorem seu institorem, l. haeres absens §. apud Labeon. ff. de iud. Boer. dec. 114. nisi eum quasi viatore contraxerit, l. haeres absens §. proinde vers. nam ubi sic venit ff. de iud. c. 1. §. nec etiam & ibi glo. in verb. respondere & Can. de for. compet. in 6. Pan. in cap. licet num. 33. ubi ponit tres limitationes de for. compet. & Can.

Summa in Decretales,

nec non in loco destinatae solutionis, l. contraxisse ff. de act. & oblig. d. leg. haeres absens §. fin. Felin. in c. fin. sub num. 17. & 19. hoc tit. etiam si sit senator, l. interdum §. fin. ff. de iud. si ibidem reperiat; nam inuitus coram iudice loci contractus trahi non debet, licet si citatus eius auctoritate comparere contemnat, discernere possit contra ipsum missionem in bonorum possessionem, ex primo decreto, vt dictum est titulo de iudicijs, c. 1. §. contra-hentes hoc tit. in 6. imo si Romæ contrahatur & solutio alibi destinetur, non dicitur Romæ esse contractum, quoad effectum, vt ibi reus à creditore possit conueniri, vel econtra reus ibi possit soluere inuito stipulatori, nisi ei soluatur omnis utilitas, quæ ratione loci versaretur, l. qui Roma in princ. & ibi Alex. num. 3. Angel. Perus. nu. 2. & DD. per illum text. ff. de verb. obl. l. 1. in l. alio loco num. 5. ff. de eo quod certo loco & c. & ibi DD. l. is qui certo loco ff. eod. Fallit in dote quæ reperitur in loco domicilij mariti, l. exigere ff. de iudic. vel in loco domicilij, quod tempore contractus habuit, licet hoc postea transtulerit, l. iuris ordinem ff. de iuris d. omn. iud. Haeres conuentus ꝑ ex 17. contractu defuncti sequitur forum defuncti, nec potest proprium priuilegium allegare, nisi sit clauum in Corpore iuris, d. l. haeres absens & ibi gl. in verb. excusatur ideo si clericus succedat laico, mutat iudicem, quia potest declinare iudicem laicum, sed non mutat locum, quia potest conueniri coram episcopo loci, non obstante quocumque priuilegio exceptionis; Alberi. in d. l. haeres absens. in alijs competit ꝑ exceptio hæredi, vt 18. ibi conueniatur, ubi est maior pars hæreditatis, l. si fideicommissum in princ. ff. de iud. vel in loco domicilij hæredis, l. si fideicommissum §. pæn. quæ cessat quando constat de voluntate testatoris expressa, d. l. si fidei commissum in princ. vel præiumpta ex qualitate rei reli-

Hh

cx,

etæ, vel personæ eius cui relinquitur, quod
 voluerit fideicommissam præstare vbi peti-
 tur, *l. sed etsi suscepit* §. 1. ff. de iud. vel hæres i-
 pse soluere incæpit, *d. l. si fideicommissum* §.
fin. cum l. seq. istaue exceptione prætermissa
 alias exceptiones opposuit, *l. sed etsi suscepit* &
ibi Bart. ff. de iud. aut res eo loco sita sit, vbi
 fideicommissum petitur, vel petatur de fi-
 deicommissio satisfactio, *d. l. sed etsi suscepit* §.
 19 *fin.* Is qui pro hærede, aut possessore bona
 hæreditaria possidet, petitione hæreditatis,
 vel ex edicto d. Adriani conueniri potest,
 vbi hæreditas est sita, & si bona hæreditaria
 in diuersis locis sint sita, in quolibet loco
 potest conueniri, licet actio sit vniuersalis,
l. regulariter cum l. seqq. ff. de petit. hered. Bald. in
l. vnica num. 2. C. vbi de hered. agatur. ac etiam
 in loco domicilij, *d. l. i. C. vbi de hered. agatur,*
 quia petitio hæreditatis est actio mixta, &
 quantum ad forum, sequitur naturam ac-
 tionum personalium, & realium, *l. si fidei-*
commissum §. *fin. ff. de iud. l. hered. C. de petit. ha-*
red. l. vnica & *ibi gloss. fin.* Si plures sint pos-
 sessores, omnes ad eundem iudicem, vbi
 maior pars hæreditatis est sita, & forus est
 principalior, sunt mittendi, *l. i. ff. de quib. reb.*
ad eund. iud. eatur. Bald. in l. 2. num. 54. C. de edict.
d. Ad. toll. glo. pen. in l. 3. C. vbi conuen. qua. certi loc.
dar. prom. l. quero ff. de solut. l. 3. ff. de bon. aut iud.
pos. nisi inter eos sit clericus, Soc. sen. in c. sane
in nona declaratione hoc titul. Mand. in term. de in-
hibet. quest. 69. num. 3. & seqq. quia obligatio
 rem restitui est diuidua, vt inferius dicitur,
 & quilibet tenetur ad restitutionem pro
 parte sua, quam possidet. Quarto ratione
 20 delicti, siue ciuilitè conueniatur, siue cri-
 minaliter accusetur, *Auth. qua in prouincia* &
ibi gl. in verbo deliquit, C. vbi de crimine agi & c.
 in loco delicti, *l. si cui crimen* §. *idem Imperator*
ff. de accus. & in script. cum contingat c. postulasti c.
fin. hoc titul. c. 1. de raptor. l. fin. ff. de accus. quod

etiam in militibus obseruatur, *l. fin. ff. de accus.*
 & *ibi gloss. fin.* ac in loco, in quo accusatio
 fuit inchoata coram iudice habente cogni-
 tionem causarum criminalium, licet incom-
 petente, nam merum Imperium prorogari
 potest, non per errorem, sed scienter, *l. si per*
errorem ff. de iuris d. om. iud. quando procedi-
 tur per viam accusationis; secus si per viam
 inquisitionis, *Bald. in d. l. num. 3. & 10. C. vbi de*
crimine & c. Clar. lib. 5. pract. crimin. §. si. quest.
42. Couarr. pract. quest. cap. xi. sub nu. 10. vers. ea.
 vero lex plures citans, quia in ea non sunt par-
 tes, quæ possint prorogate, & iudex non
 potest prorogate iurisdictionem in seip-
 sum: in loco, ¶ vbi quis plurimum conuer-
 21 satur, *l. 1. C. vbi de crimine & c. c. fin. & ibi gl. 1.*
Pan. hoc tit. l. eius qui la. 2. in pr. ff. ad municip. l. 2.
in fine C. vbi Senat. vel. Clar. §. omni cessante
 priuilegio in corpore iuris non incluso, *Auth.*
qua in prouincia C. vbi de crimine & c. & ibi
Bart. gl. 1. in d. c. fin. ac etiam ¶ in loco domi-
 22 cilij, *d. l. i. C. vbi de crimine agi oportet,* quando
 crimen est graue, remittitur puniendus ad
 iudicem, vbi deliquit eo postulante, *d. l. i. C.*
vbi de crimine agi oportet. Mandatario in delictis
 ¶ non datur dilatio, ad consulendum man-
 23 dantem, quia mandatum continet formam
 delicti, *Auth. vi nulli iudicium* §. *si quis compr-*
henforum Pan. post gl. in d. c. fin. nu. 6. & seqq. hoc
tit. Barto & Bald. in d. l. 1. C. vbi de crimine,
 Fallit in mandatario conuento de delicto
 commisso causa & occasione contractus,
 cui danda est dilatio ad denunciandum do-
 mino, non vt ex hoc liberetur Conuentus,
l. non ideo minus C. de accus. Bald. in d. authentica
qua in prouincia n. xi. l. cum fundum ver. qua-
sium ff. de vi & vi armat. sed vt à domino pos-
 sit instrui de suis defensionibus, *glo. in d. auth.*
qua in prouincia in verb. eo autem absente in secur-
 da casus positione & *ibi Bart. n. 4. ar. c. constitutio*
 de procurator. siquidem mandatum fuit

expressum, & speciale, quia Dominus locavit fundum cum talibus finibus, qui comprehendebant aliena. Procurator criminaliter conuentus & condemnatus non potest satisfacere de bonis domini, quia illicitum mandatum suscepit, *l. cum fundum §. questum ff. de vi & vi armat. §. illud Inst. de mand. & soluendo Dominum non liberat, l. si quis id quod in sine cum l. seq. ff. de iuris d. omn. iud. l. item mala §. si plures ff. ad l. Aquiliam gl. in c. 2. in verb. contractus & ibi Can. de his qua vi vetusq. causa sunt.* Ciuilitate vero conuentus ad interesse & condemnatus, potest satisfacere de bonis Domini, & in illis poterit fieri executio procuratore hoc volente, *l. si procuratorem §. si ignorantes ff. mand. d. auth. qua in prouincia & ibi Bart. n. 10.* quia hoc casu vtiliter gerit negotium absentis Domini, & solutio procuratoris liberat Dominum, *l. 1. 2. res. C. de condit. furt. Inst. quib. mod. tollitur oblig. in princip.* Si vero datum fuit mandatum generale, ex delicto procuratoris, nullo modo in Dominum potest fieri executio, quia in generali mandato non venit delictum, *l. si procurator ff. de cond. indeb. l. 3. §. si procurator ff. quod quisque iuris & c. & ibi gl. in verb. me solum.* Ratione contractus delicti, & rei, exempti ¶ quantacunque gaudent libertate, siue personali, siue reali, nec non priuilegiati, vt non nisi sub vno certo iudice de se conuenientibus respondere teneantur, si contractus sit initus maleficium factum in loco non exempto, res litigiosa non exempta, de quibus contra illos agitur, tunc possunt, coram locorum ordinarijs si ibidem repertantur, conueniri, & illi quoad hoc suam in ipsos iurisdictionem exercere, *c. 1. de priuileg. in 6. Rot. decis. 702. part. 1. diuers.* quia ratione contractus, delicti, vel rei, etiam penitus extraneus efficitur de iurisdictione iudicis illius loci, licet non efficiatur illius subditus, vt di-

atum est, *Clem. 1. & ibi gl. in verb. subditos h. r. & ibi Can. Fel. in c. si. n. 23. de foro compet. & ibi Can. nec tamen inutilis est,* imo in multis prodest exemptio, siue priuilegium. Primo quia coram ordinarijs non possunt conueniri, dummodo sit in loco exempto commissum delictum, contractus initus, aut res litigiosa, Secundo quia vbi domiciliū habent, si alibi delinquāt, vel contrahant, aut res ipsa consistat, non possunt aliquatenus conueniri, *d. c. 1. §. nunquam ergo de priuileg. in 6.* Tertio quia prætextu domiciliorum, locorum dioccesani non habent aliquam potestatem in delictis remittendi illos, vel ratione contractus, aut rei sitæ ipsis iniungendi, *iuxta c. 1. §. contrahentes. h. r. in 6. vt in loco contractus, aut rei sitæ compareant, & respondeant, sed est recurrendum ad summum Pontificem, d. c. 1. §. nunquam ergo innouatum per Concil. Trid. c. 14. sess. 7. in princ. Franc. in d. c. 1. n. 2. & 3. & ibi Anch. & Can. communiter.* Quarto si exemptus delinquat in personam non exemptam, vt quia abbas exemptis negligens est, in regimine membrorum non exemptorum, aut illis iniuriatur, ordinarius non potest eum punire, *c. ex ore & ibi Io. And. n. 7. de priuileg. & Can.* Ex decretis ¶ Concil. Trid. in causis merce-
25
dum, & miserabilium personarum, clerici sæculares aut regulares extra monasterium degentes quomodolibet exempti, etiam si certum iudicem à sede apostolica deputatū in partibus habeant, in alijs vero si ipsum iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs tanquam in hoc ab ipsa sede delegatis conueniri, & ad soluendum debitum compelli possunt, *c. 14. vers. addendo insuper sess. 7. cap. 5. in fine sess. 14.* priuilegijs, exemptionibus, conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus, aduersus præmissa, non valitucis. Quinto ratione sub-
26
missionis, quando ¶ maior, vel æqualis se
Hh 2 subiicit

- subijcit iurisdictioni alterius, potest ei & aduersus eum ius dici, *l. est receptum ff. de iurisd. omn. iud.* A ratione renunciationis priuilegij fore, *l. penult. C. de pact. Myns. obs. 88. sent. 1.*
- 27 Sexto ratione comunis ꝛ patriæ, Romæ, idest vbicunq; est Papa, *Bald. in l. 2. §. leg. nu. 1. ff. de iud. Pan. inc. fin. num. 45. hoc tit.* qui licet potest conueniri, si ibidem reperiat, tam laicus, *l. roma ff. ad municip. & ibi gloss. & Butr.* in causis spiritualibus, *Pan. in d. c. fin. num. 45. hoc tit.* quam clericus, *c. fin. hoc tit.* quia sedes apostolica omnium ecclesiarum est Mater, & magistra, & Papa est ordinarius & totus mundus est sibi territorium quoad causas spirituales, *c. cuncta & c. per principalem 9. quest. 3. cap. quis dubitet duo sunt 96. dist. idem dicendum ꝛ in imperatore, vt vbicunq; sit, dummodo locus sit sibi subiectus, censeatur Roma, vt possit quilibet coram eo conueniri, quia habet potestatem super toto mundo, c. duo 96. dist. l. bene à Zenone C. de quad. prescript. Pan. in cap. fin. num. 45. hoc tit. Bald. in l. 2. §. legatus ff. de iud. nec comperit vlli exceptio declinatoria fori, sed ꝛ si ex iusta & necessaria, aut probabili causa venit Romam comperit ne à suscepto officio auocetur, siue personali siue reali actione conueniatur, *l. non alias §. fin. l. sed et si restituatur §. ex quibus ff. de iud. personale, d. l. sed et si restituatur in fine princ. ius reuocandi domum, tecus si venerit ex causa voluntaria, d. c. fin. hoc tit. l. 2. §. legatus ff. de iud. c. exposuit & ibi gloss. in verb. utilitate de dilat. c. 1. & ibi gl. in verb. venerit 5. quest. 2. data nuda cautione pœnali iudicio sisti coram iudice suo ordinario, d. l. 2. §. fin. vers. sed et si dubitetur ff. de iud. & ibi DD. Pan. in d. cap. fin. num. 49. hoc tit. in o. si post citationem ad causam executam reus pro publica utilitate vocetur Romam, siue locum iudicij, circumducitur peremptorium, & habebit no-**
- uas inducias, *c. fin. de dilat. & ius reuocandi domum, siue in curia romana, siue in alio quolibet loco reperiat, tam in causa principali, Fel. in c. fin. sub num. 25. vers. ad lit. Maria. hoc tit. d. c. fin. de dilat.* quam in causa appellationis in loco vbi prouocationes exercentur, *Fel. in d. cap. fin. sub num. 25. vers. considera duo hoc tit.* ac debet ista exceptio reuocandi domum proponi ante ꝛ litem contestatam, quia est dilatoria, *c. fin. ibi quam si tunc allegasset hoc tit. & ibi Fel. sub num. 22. vers. comperit vbiponit regul. & fallent. & Can. vt si Legatus venit Romam, d. §. legatus l. non alias §. fin. l. de eo cum duabus ll. seqq. ff. de iud. Episcopus euocatus fuerit pro ecclesiæ Romanæ subsidio, d. c. exposuit d. l. non alias, vel accesserit pro negociis ecclesiæ suæ vel ciuitatis: *Auth. de sanct. episc. §. si quis Episcopus vers. si vero episcopi, clericus missus fuerit procurator ab episcopo, d. auth. de sanct. episcop. §. si quis episcopus vers. reuerendissimi, siue quis vocatus fuerit causa testimonij dicendi, iudicandi, vel aliam publicam utilitatem, aut accesserit causa appellationis prosequendæ, tutelæ reddendæ, d. §. legatus gloss. fin. in c. fin. hoc tit. & ibi Can. siue quis venerit Romam vt filios suos videat in scholis, causæ peregrinationis, deuotionis, d. §. legatus & ibi gloss. in verb. obliam & DD. nisi Romæ ꝛ contraxerit vel deliquerit, l. non alias in prin. ff. de iud. Exceptis Legatis, qui licet Romæ contraxerint, dummodo ante Legationem, non compelluntur se Romæ defendere, etiam si in legatione constituerint, quod ante legationem debuerint, l. si quis in legatione ff. de iud. & ibi gl. quamdiu ibi causa legationis morantur: d. §. legatus vers. omnes. de contractibus vero tempore legationis celebratis, & delictis commissis, siue ipsi admitterint, siue serui eorum, coguntur Romæ iudicium pati, d. l. non alias §. l. 1.**

§. Legati. l. si legationis ff. de iudic. aliter potestas dabitur legatis sub hac specie, res alienas domum transferendi: sed si legationis tempore adierunt Romæ hereditatem, non competit in eos actio, licet, nisi satisfidetur ei in fideiussoribus, creditores & legatarij mittantur in possessionem rerum hereditariarum, l. de eo cum l. seq. ff. de iud. aut si restituatur eis hereditas ex Trebelliano, siue sponte, siue coactus hæres eam adierit, l. sed et si ff. de iud. contra si legatus tempore legationis adierit, & restituerit, datur in fidei commissarium actio, d. l. sed et si. Præterea ¶ ij quibus datur vis reuocandi domum, coguntur Romæ se defendere, quando ibi aliquem in iudicio pulsauerint aduersus omnes, Pan. in d. c. fin. num. 48. in fine, vel potius aduersus illos tantum, contra quos agunt, quia reconueniri possunt, nisi suam iniuriã, aut furtum damnumue prosequatur, quod nunc passi sunt. l. qui non cogitur d. l. 2. §. sed et si 32 agant & ibi gloss. in verbo compelluntur ff. de iud. Differunt ¶ tamen Legati à cæteris, quia hi in eo solo priuilegio reuocandi domum videntur, quod in ciuitate sua vel certe intra prouinciam suam contraxerint, legati vero in omnibus dummodo non contraxerint tempore legationis, d. §. Legatis vers. fin. & ibi gl. in v. r. b. si extra gl. 2. in d. l. non alias Pan. in c. fin. sub num. 46. hoc tit. Innoc. post num. 4. Is qui accessit Romam causam petendi restitutionem in integrum, non gaudet priuilegio reuocandi domum quia continet petitionem veniæ proprij erroris, & alium impugnat voluntarie, Pan. in d. c. fin. num. 48. & ii i. Ioan. And. & Can. Cessat ¶ hoc priuilegium in causis celeritatem desiderantibus, vt in electionibus prelatorum, d. l. sed et si §. ex quibus §. adium Innoc. in d. c. fin. num. 4. & ibi Pan. in fine hoc tit. si dies actionis exitura erit causa cognita aduersus eos prætor. iudicium dat,

vt lis contestetur, & ita in prouinciã transferatur, d. l. sed et si restituatur §. pen. ff. de iud. quando finito officio Romæ subsistunt voluntarie, l. 2. §. Legatis vers. omnes ff. de iud. Porro legitime citatus ad causam coram competente iudice ad petitionem aduersarij, si postmodum alterius iurisdictionis esse cæperit, primum iudicium cæptum declinare non potest, l. cum quadam ff. de iurisdi. om. iud. & ibi gloss. fin. in verb. quod generaliter l. si quis postea & l. vbi ff. de iud. c. proposuisti hoc tit. quia per solam citationem inducitur præuentio, & perpetuatur iurisdictionis cap. capitulum s. Crucis & ibi gloss. in verbo prius de rescript. c. vt debitus & ibi gloss. mag. in verb. assignata de appell. & ibi Can. gl. in d. l. vbi Captum & ibi DD. Viduarum causæ ¶ non spectant ad iudicium ecclesiasticum, sed ad iudicium sæculare, cap. regum 23. quæst. 5. l. vnica C. quando Imperator inter pupill. & vid. & c. ex tenore & ibi gl. in verb. iniustitia hoc tit. & ibi Can. sunt sub protectione ecclesiæ, cap. si 35 qui de potentibus 24. quæst. 3. c. ex parte 3. hoc tit. gl. in d. cap. ex tenore in verbo in iustitia hoc tit. & ibi Can. 87. A. st. in summa & c. 1. & seqq. inuitæ ad curiam supremi principis trahi non possunt per l. vbi C. quando Imper. inter pupill. & c. quod si non allegauerint hanc declinatoriam, nec insteterint pro remissione causæ, sententiæ, & acta tenent, Afflict. super Const. regni rub. 37. num. 28. Greg. xv. decis. 43. num. 3. familia episcoporum gaudet priuilegio fori, secus in familia aliorum clericorum, c. fin. de offic. archid. & ibi Can. Pan. in c. 2. num. 6. hoc tit. Seruitores perpetui ecclesiæ, gaudent priuilegio fori, non temporales, aut mercede conducti. c. Ecclesiarum seruos 12. quæst. 2. & ibi gloss. plures textus allegat cap. indicatum & ibi gloss. 1. 89. dist. & Can. l. 2. §. verum etiam & §. fin. C. de episcop. & cleric. cap.

non minus in fine princ. de immunit. eccles. c. fin. de sepult. in 6. Felin. in d. c. 2. hoc tit. & ibidem Can. c. 3. xi. quast. 1. & ibi gl. & Archid.

- 36 Clericus & laicus debitores † debent conueniri coram episcopo ratione clerici, quando obligatio est indiuidua, quia magis dignus trahit ad se minus dignum, l. precipimus & ibi Bald. numer. 4. C. de appell. & Salsic. capite quod in dubijs de consec. eccles. vel altar. Socin. in capite x. numero 15. declarat. hoc tit. plures quoque rei qui diuersos Iudices immediatos habent propter eandem indiuisibilem causam coram ipsorum omnium mediato superiore conueniuntur, l. nulli C. de iudic. l. 1. & 2. ff. de quib. reb. ad eund. iud. eas. Mys. obser. 4. cent. 1. secus si causa est diuidua, l. si communem fundum & ibi Castr. & DD. ff. quemadmod. seruit. amitt. Staphyl. de signat. luer. iust. §. dicendum est modo numer. 1. & seqq. Mand. de inhib. quast. 69. per totum Mathes. sing. 143. Obligationes † iudicantur diuiduæ & indiuiduæ secundum naturam rerum in obligatione deductarum, l. 4. §. Cato l. 2. §. 1. & l. stipulationes non diuiduntur ff. de verb. oblig. l. si ut certo §. si duobus vehiculum ff. commod. l. græce §. illud ff. de fideiussor. Stipulationes seruitutum indiuiduæ sunt, d. l. stipulationes non diuiduntur l. si sub vna §. fin. & l. pluribus §. ceteri placeat. ff. de verb. oblig. l. pro parte ff. de seruitut. vsus enim earum indiuisus est, l. via ff. de seru. l. 2. §. 1. ff. de verb. obl. inter omnes seruitutes, nedum reales, sed etiam personales sola seruitus vsusfructus est diuidua, gloss. in d. l. stipulationes non diuiduntur in verb. seruitutum & ibi Ias. num. 7. & 8. & DD. communiter l. vsus pars ff. de vsu & habit. Obligationes factorum affirmatiuæ, indiuiduæ sunt, d. l. stipulationes non diuiduntur gloss. in d. l. 4. §. Cato in verb. diuisionem. vt fossam fodi, insulam ædificari, quia factum pro parte impletum

non affert tantam vtilitatem respectu patris, quantum afferet totum respectu totius, l. in executione vers. secunda ff. de verbo oblig. tum quia ex sui consummatione formam recipiunt, l. si u qui quadraginta §. quaedam ff. ad l. falcid. l. cum sillamanum in fine C. de his quibus vt indignis &c. in quibus post moram succedit obligatio ad interesse, quæ est diuidua obligatione & solutione, d. l. stipulationes non diuiduntur vers. celsus autem d. l. 4. §. fin. ff. de verbo. oblig. Obligationes facti negatiui, vel habentes virtutem negatiuam, vt amplius non peti, vel rem ratam haberi, quæ habet virtutem negatiuam, ne contraueniatur, & ne per me factum improbetur, sunt diuiduæ, d. §. Cato, quia in facto negatiuo proprie non cadit solutio, vt locum non possit habere inconueniens, quod in diuersis rebus partes soluerentur ex obligatione ad vnam eandemque rem, d. l. in executione §. pro parte ff. de verb. oblig. Pœna certæ pecuniæ promissa, si quid aliter factum sit, mortuo promissore, si ex pluribus hæredibus vnus, contra quod cautum fuerit, fecerit, si id factum, de quo cautum est, indiuiduum sit, ab omnibus hæredibus committitur, quia quod in partes diuidi non potest, ab omnibus quodammodo factum videretur, sed non potest agi ad pœnam contra vnum, nisi pro hæreditatis portione, quia pœna quæ consistit in quantitate, diuidua est, d. §. Cato & ibi Ias. nu. 4. & DD. communiter. at si de eo cautum est, quod diuisionem recipit, is hæres, qui aduersusea fecerit, pro portione sua solum pœnam committit: quia in his, quæ diuidua sunt, ex persona hæredum mutatur conditio obligationis. In hac stipulatione Titium, hæredemque eius ratum habiturum, ex pluribus hæredibus solus tenebitur, qui non habuerit ratum, & solus ager à quo fuerit

facit petrum, quamuis ipse dominus pro parte ratum habere non potest. *d. §. Cato in fine gloss. in l. legatarius ff. de leg. 1. l. 2. §. ex his ff. de verb. oblig. l. 2. §. incertum ff. de prac. stipul.* Obligatio rem tradi, indiuidua est omni respectu tam obligatione, quam solutione, *d. l. stipulationes non diuiduntur in verb. fundum tradi.* nam si diceremus diuiduam, re pro parte tradita, consequeretur tradens liberationem pro illa parte, & pro parte non tradita posset liberari soluendo interesse, ad quod post moram teneretur, quod est inconueniens, quia creditori non potest satisfieri in diuersis rebus pro obligatione vnus & eiusdem rei, ut dictum est, *d. l. in executione §. pro parte.* Obligatio rem dari, siue species sit in obligatione, siue certa quantitas est diuidua obligatione & solutione, *l. si stipulatus l. 1. §. 1. ff. de solut. secus si genus sit in obligatione, aut alternatiua sit obligatio, decem aut Stichum dari; d. l. si stipulatus l. 1. §. 1. d. l. in executione §. pro parte, in quibus obligatio inciditur, solui autem nisi in solidum non potest, alioquin in diuersis rebus re esse partes soluerentur, quod est absurdum, ne debitor id, quod sibi debetur, non consequatur.* Obligatio rem restitui, quando competit ad speciem, est diuidua obligatione, & contra quemlibet ex heredibus promissoris debet agi pro portione hereditaria; alias agens incidit in pœnam plus petentis, nisi forte vnus habeat facultatem rei restituendæ, *l. 3. §. hares ff. commod. l. si plures ff. de vi vel vi arm. l. in conditione ff. de condit. furt.* quia participat eum obligatione dandi in hoc, quod re exstante potest præcise cogi ad rem restituendam, nec soluendo interesse liberatur; *l. in re furt. ff. de condit. furt.* sed indiuidua solutione: *l. si duo §. plane ff. de dep. si competit ad quantitatem restituendam, tunc etiam solutione est diuidua; l. 1. §. si pecunia in sacculo & l. si*

duo in princ. ff. de dep. nisi restitutioni certæ quantitatis, aut dationis speciei, vel quantitatis appositæ sit stipulatio pœnalis, cuius respectu est indiuidua, & pro minima parte non soluta committitur pœna in totum; l. in executione §. pen. ff. de verb. obligat. l. stipulationum alia §. fin. ff. eod. quia conditio sub qua debetur pœna censetur indiuidua, *l. cui fundus ff. de cond. & demonstr.* cum debeat impleri in forma specifica *l. qui heredi l. Manius ff. de cond. & demonstr.* aut obligatio dandi quantitatem ordinetur ad factum, puta testator legat mille pro construenda Capella, tunc quilibet hæredum in solidum tenetur, & non pro portione hereditaria, quia mille danda sunt pro executione facti indiuidui, nempe operis, capellæ, *l. fideicommissa §. pen. ff. de leg. 3.* & quando ordinatur ad factum, tunc idem iudicamus de datione, quod de facto, *l. naturalis §. quod si faciam & ibi gloss. 1. mag. in princ. ff. de rescript. verb. Bald. & alij in l. cum proponas per illum text. C. de dol.* Ex quibus breuibus regulis constat, quando laicus ratione clerici, cum quo obligatus existit, ad forum ecclesiasticum trahi possit. An tamen cognitio & punitio criminis, simul à clerico & laico commissi, pertineat ad iudicem ecclesiasticum, etiam quoad laicum, vide late Couar. *pract. questio. cap. 34.*

Laicorum consensus expressus, vel tacitus, non autem error, eum tamen qui iurisdictioni seculari, vel ecclesiasticæ, *l. si qui l. episcopale C. de episcop. aud. & c. l. si conuenerit ff. de iurisd. omn. iud. l. 2. ff. de iud. Franc. Marc. decis. 82. part. 1.* præesse dignoscitur etiam ignorantem, *l. 2. in princ. vers. conuenire autem ff. de iud. suum potest iudicem constituere, l. 1. l. priuatorum C. de iurisd. omn. iud. l. 1. & 2. & l. pen. ff. de iud. l. si per errorem ff. de iurisd. omn. iud. exceptis feudalibus, cap. ex transmissa & c. seq. de foro compet. c.*

ceterum de iud. & exceptis spiritualibus, & aliis causis, quæ prorogationem non admittunt, *Hofst. in c. significasti sub num. 2. vers. nonum de foro compet. & ibi Soc. num. 45. Butr. num. 10.*

40 *Can. c. omnis 1. de pœnit. & remiss.* Clerici in iudicem non suum, nisi forte sit persona ecclesiastica, & episcopi diœcesani voluntas accedat consentire non possunt, *cap. significasti hoc tit. & ibi gloss. & Can. cap. non liceat 3. quest. 6. cap. 1. & 2. 9. quest. 2. 10. Monach. in cap. Romana num. 3. ubi enumerat nouem requisita de foro compet. in 6. & Hofst. num. 3. ac Can. Pan. in dicto c. significasti num. 17. & ibi late Marian. Socin. in c. inclita & ibi gl. 2. ponit rationes diuersitas inter clericum & laicum 11. quest. 1. & contraria consuetudo est reprobata, *Bell. in d. c.**

41 *significasti in 2. quest.* Laicum t̄ vero non possunt inuiti, vel voluntarij tacite vel expresse sibi constituere iudicem, ex prorogata iurisdictione, etiam in temporalibus causis, in his quæ sunt iurisdictionis contentiosæ, licet proprium iuramentum, & consensus aduersarij accedat, *c. si deligenti hoc tit. & ibi gl. in*

42 *verbo manifeste patet.* ac etiam consensus t̄ episcopi, *c. discernimus & ibi Dec. num. 28. de iud. Butr. in c. significasti num. 18. ibi ponit has duas regulas cum aliquot fallentijs de foro compet. quia priuilegium fori est iuris diuini, cap. si Imperator & ibi gl. in verbo discuti 96. dist. Prapof. nu. 1. concessum toti ordini, d. cap. si diligenti in fin. c. cum contingit de sent. excomm. eius fauore & odio laicorum qui oppido clericis sunt infensi, cap. laicos 2. quest. 7. Goffr. in summ. huius tit. sub num. 19. vers. nunc restat videre, & nu. seqq. Sed possunt prorogare iurisdictionem voluntariam iudicis laici, in qua non requiritur citatio, vel tangitur persona, licet requiratur modica causæ cognitio, vt clericus illegitimus potest per Imperatorem dispensari, & legitimari; late *Achill. decis. 8. qui filij sui legit. Couarr. super 4. decretal. 2. part. c. 8. §.**

8. num. 19. clerico potest à iudice laico deputari curator, non quidem omnium bonorum, sed ad litem super bonis patrimonialibus, *Franc. in c. si annum §. si vero num. 5. de iud. in 6. l. iudex laicus potest interponere decretum super emancipationibus clericorum, insinuationibus donationum; quando laicus donat clerico: Rip. in c. 2. n. 9. & seqq. de iud. & ibi Can. Rot. decis. 7. eod. in nou. Episcopus causam ciuilem clericorum laico potest delegare, c. 2. & ibi post gloss. in verb. præsument Can. de iud. ratio diuersitatis est, quia delegatus non iudicat iure proprio, sed iure delegantis, t. 1. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. cap. sane de off. deleg. Sed quando eius iurisdictione prorogatur, cognoscit auctoritate propria, quia iurisdictione prorogata est eadem cum prima, P. & G. & ibi gloss. si & Can. de offic. deleg. c. significasti & ibi Pan. in fine Zab. in fine de foro compet. & Can. communiter, iudices debent t̄ habere notarium publicum, vel duos idoneos viros, qui acta iudicij excipiant, & scribant in iudicio ordinario, extraordinario, ac summario; præterquam in causis modicis, & breuioribus; quorum originalia remanent apud ipsos scriptores, quæ inspicienda exhibent, l. 2. C. de edendo, descriptaque exempla litigatoribus edunt, l. precipimus §. in his autem C. de appellat. cap. quoniam contra de probat. & ibi Pan. num. 3. Paris. num. 14. & Can. communiter l. ne in arbitris & ibi Bart. num. 3. & 7. C. de recept. arbit. & ibi DD. alias si quid difficultatis euenerit, non creditur iudici, super processu, nisi in quantum per acta, vel per alia legitima documenta constabit, d. c. quoniam contra Myns. obs. 11. cent. 1. & obs. 16. cent. 2. inter notarios Rotæ & aliorum tribunalium Curiaë practicatur, quod pro testibus, in actis apponuntur præsentis Socij, *Mohed. decis. 6. de fid. instr.* Omnia t̄ acta intelliguntur esse publica eo ipso, quod facta sunt præ-*

presente iudice, & tabellione, Accus si iudex abesset, l. iubemus & ibi gloss. fin. C. de lib. caus. & DD. l. acta ff. de rei iud. l. siue apud acta C. de transf. act. aut tabellio, c. quoniam de prob. Bald. in l. gesta numer. 16. C. de re iud. Zab. in clem. sape §. & quia numer. 14. de verb. signif. l. 2. C. de edendo.

De Libelli Oblatione.

Titulus III.

S V M M A R I A.

- 1 Reo citato ad iudicium danda est copia libelli sumptibus auctoris, ut possit deliberare.
- 2 Qua regula fallit in causis leuibus & alijs pluribus.
- 3 Iuxta Stylum Curia, prima citationis, qua intimatur ut deuoluat negotium ad Curiam, dari debet copia reo sumptibus citantis, vel debet legi per notarium non data vel petita copia.
- 4 Eadem prima citatio debet continere insertam commissionem.
- 5 Libellus conuentionalis qua continere debeat.
- 6 Actionis cuiusuis duplex est causa, proxima & remota, & quam in libello sit exprimenda fase explicatur.
- 7 Beneficij possessionem potest quis retinere, & adipisci ex pluribus titulis, etiam habitis à diuersis.
- 8 Ius ad beneficium habens, ex pluribus causis agere prohibetur, unde ex duplici electione non potest peti confirmatio.
- 9 Ius in beneficio, ex vna tantum collatione potest quis habere.
- 10 Res in libello, an & quomodo sit exprimenda.
- 11 Libello sententia debet esse conformis, alias est nulla.
- 12 Fallit dicta regula in quatuor casibus.
- 13 Tractus futuri temporis non pertinet ad iudicem.

Summa in Decretales.

Fallit in annuis & mensurii debitis, & in redditibus, in quibus ad presentes, præsentes, & futuras pensiones agi potest.

Reo citato ꝑ ad iudicium, danda est copia libelli siue petitionis actis continuo inferendæ, Clem. sape contingit §. verum quia de verb. signif. Sumptibus actoris ut reus possit deliberare, an velit cedere vel contradicere, Clem. causam & ibi Can. de elect. l. 2. & ibi gloss. in verbo suo iure & Bald. in fine C. de hered. vel actio vend. l. 1. ff. edendo cap. 1. & Pan. in c. 2 in 2. not. hoc tit. in omni causa, d. l. d. c. 1. & vtroque DD. Fallit ꝑ in causis leuibus & vilium personarum, in quibus non datur libellus, Auth. nisi leuiore C. de sent. ex breuiloq. recit. & alijs pluribus casibus cumulatis per Anchar. in cap. 1. num. 6. hoc tit. ideo post titulum de foro compet. subiungit de libelli oblatione. Iure communi conformis est Stylus ꝑ Curia Romanæ, iuxta quem primæ citationis, quæ intimatur, ut deuoluat negotium ad Curiam, cum habeat vim libelli, c. 2. de dilat. Cas. decis. 1. num. 5. & 6. de sud. dari debet copia reo, etiam si non petatur sumptibus citantis, Achill. decis. 9. de dol. & contum. Caput aq. decis. 332. part. 1. Rot. diuers. decis. 762. part. 2. lib. 3. clem. causam de elect. vel debet tantum legi per notarium non data vel petita copia, d. clem. causam Achill. decis. xi. de dol. & contum. & intimari reo personaliter, non eius uxori, l. aut qui aliter §. sed & Seruius recte ait & ibi gloss. & DD. ff. quod vi aut clam. & c. Myns. obs. 37. cent. 3. l. 2. ff. de iniur. atque relatio intimationis factæ extra Curiam, debet continere locum loci, Casar. d. cis. 1. de dol. & contum. qui alias quotas cumulat. c. si de dol. & contum. Mohed. decis. 8. vers. nec obstant de dol. & contum. & si fiat per notarium debet habere testes. Pus. decis. 5. lib. 3. Myns. obs. 79. & seqq. c. 1. ac in actis causæ debet reproduci,